

רשת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה וש"ע השל"ה
לפי סדר דף היומי בהלכה

"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122

גליון 38 אמור

**ברכת הקשת, וברכת החמה, ותפילה בלקיחת תרופה והקזת דם, שינת צהריים
וכונה לשם שמים, חזרת הש"ץ מקוצר, ודברים האסורים לפני מנחה**

סימן רכט

ברכת הקשת, וחמה בתקופתה

והסכמת האחרונים לברך בשעת הדחק עד חצות בשם
ומלכות. (מ"ב סק"ח).

נתכסה שמש בעבים

ו. אם נתכסה השמש בעבים ואין רואים אותה, בשערי
תשובה הביא **מחלוקת אם יברך** בשם ומלכות או בלא
שם ומלכות, ובחתם סופר כתב שאם נתכסה אך **ניכר**
רישומה בין העבים מברכים אבל אם לא נראה כלל לא
יברך. (מ"ב סק"ח).

סדר הברכה

ז. קודם הברכה אמרו **הללו את ה' מן השמים**, ואחר
ברכת **עושה מעשה בראשית** אמרו **פיוט קל אדון** על כל
המעשים עד וחיות הקודש, ואחר כך מזמור **השמים**
מספרים ואחר כך **עלינו לשבח וקדיש**. (מ"ב סק"ח).

נשים

ח. נשים אין נוהגות לברך, וצ"ע הטעם. (חת"ס או"ח סי' נו,
כת"ס או"ח סי' לד, הליכות שלממה פסח פ"ב סי'ו). וי"א **שישמעו**
מאיש אבל לא מרמקול. (הגרי"ש אלישיב ישא יוסף ח"ג סי' נח).
וי"א שבמקום **שנהגו לברך כירושלים** יברכו. (מנח"י ח"ח סי'
לד).

לברך על לבנה וכוכבים ומזלות

ט. מברך גם כשרואה לבנה בטהרתה וכוכבים
במשמרותם ומזלות בעתם, והיינו כשתחזור **הלבנה**
במזל טלה בתחילת החודש ולא תהיה נוטה לא לצפון ולא
לדרום, וכן כשיחרזו כל **כוכב** מחמשה הנשארים לתחילת
מזל טלה ולא יהא נוטה לא לצפון ולא לדרום, וכן בכל
עת שיראה **מזל** טלה עולה מקצות המזרח. **וכהיום** אין
העולם נוהגים בזה. (שו"ע סי"ב, מ"ב סק"יט)

סימן רל

דין קצת ברכות פרטיות

ואף אחר ארבעים יום יתפלל על הולד שיהא זרע קימא
ויהיה עוסק במצות ובמעשים טובים. (שו"ע סי"א, מ"ב סק"א).

הנכנס לכרך

ב. יתפלל על העתיד לבוא ויתן הודאה על העבר, כגון
הנכנס לכרך שמצויים שם ממונים רעים ומחפשים
עלילות, אומר יהי רצון מלפניך ה' אלקיני שתכניסני

הקשת

א. הרואה הקשת אומר ברוך אתה וכו' זוכר הברית נאמן
בבריתו וקים במאמרו, וברמב"ם וטור הנוסח ונאמן.
ואסור להסתכל בו ביותר. והמסתכל עיניו כהות אלא
רואה ומברך. ואין כדאי להגיד לחבירו שיש קשת, כי
מוציא דיבה הוא כסיל. (שו"ע סי"א, מ"ב סק"א-ה).

מברך אף תוך שלשים

ב. אם ראה אותו עוד פעם בתוך שלשים יום חוזר ומברך,
כי הקשת שברך **חלף והלך**, ודומה לברכת הרעמים. (מ"ב
סק"ב). וי"א שמברך אף אם לא נתפזרו העבים (קצה"ש סי' סו
סי"ק כו), וי"א **רק אם נתפזרו** העבים כברכת הרעמים. (ברכת
הבית שער כט סי"ט).

תמונת קשת מליאה או מקצת ממנה

ג. יש להסתפק אם צריך שיראהו דוקא בתמונת קשת
שהיא **כחצי גורן עגולה**, או אפילו **מקצת ממנו** די. (בה"ל
ד"ה הרואה) ואם הקשת כחצי גורן עגולה והוא **רואה רק חצי**
ממנה י"א שמברך, (שער העין עמ' תכד שם הגרי"ש אלישיב). וי"א
שצריך לראות כולה. (שם עמ' תמד בשם הגרי"ח קנייבסקי).

ברכת החמה

ד. הרואה חמה בתקופתה, מקום שהיא חוזרת לתחילת
היקפה, היא שעת תליית המאורות בבריאה, והוא מכ"ח
שנה לכ"ח שנה, ותקופת ניסן היא בתחילת ליל ד',
כשרואה אותה **ביום רביעי בבוקר** אומר ברוך עושה
מעשה בראשית. (שו"ע סי"ב, מ"ב סק"י-ז).

זמנה

ה. לכתחילה מצותה **מיד להקדים** מה שאפשר, וטוב
לברך אותה **ברוב עם**, ובדיעבד **עד שלש שעות ביום**,

המתפלל על העבר

א. המתפלל על מה שעבר כגון שנכנס לעיר ושמע קול
צוחה ואמר יהי רצון **שלא יהא קול זה בתוך ביתי** או
שהיתה אשתו מעוברת אחר ארבעים יום לעיבורה, שכבר
נצטיייר צורת הולד, ואמר יהי רצון **שתלד אשתי זכר**,
הרי זו תפלת שוא, אבל תוך ארבעים יום מועיל תפילה

לכרך הזה לשלום, **נכנס בשלום**, אומר מודה אני לפניך ה' אלקינו שהכנסתני לכרך הזה לשלום, **בקש לצאת**, אומר יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שתוציאני מכרך זה לשלום, **יצא בשלום**, אומר מודה אני לפני ה' אלקי שהוצאתני מכרך זה לשלום וכשם שהוצאתני לשלום כן תוליכני לשלום וכו', עד ברוך אתה ה' שומע תפלה. וזו היא תפילת הדרך שנכתבו היא וכל דיניה בסימן קי. כי **נכנס לכרך ולן שם** צריך לומר שנית תפילת הדרך, וכולל עם הודאה על יציאתו מהכרך בשלום. (ש"י"א, מ"ב סק"ב).

הנכנס לעיר קטנה

ג. הנכנס לעיר קטנה אין צריך תפילה כשנכנס לה, ולא וכשיצא ממנה רק משום מורא הדרך, לכן יאמר רק כשהחזיק בדרך. (מ"ב סק"ג).

למוד גרנו

ד. הנכנס למוד גרנו, אומר יהי רצון מלפניך ה' אלקי שתשלח ברכה בכרי הזה. **התחיל למוד**, אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה. ובלא שם ומלכות, כי רק במודד כדי לעשר הבטיח הקב"ה ברכה עד בלי די. **מדד ואח"כ בירך** הרי זה תפלת שוא, שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי (פי' דנעלם ואינו נראה) מן העין. (ש"י"א, מ"ב סק"ד).

הנכנס למרחץ

ה. הנכנס למרחץ, אומר יהי רצון מלפניך ה' אלקי

שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום ותצילני מהאור הזה וכיוצא בו לעתיד לבא. **יצא בשלום**, אומר מודה אני לפניך ה' אלקי שהצלתני מהאור הזה. ונתקן **בימיהם** שהיו מסיקים האש מלמטה בחפירה ורוחצים באמבטי על גבה ויכול ליפחת וליפול לתוכה, אבל **כהיום לא נהגו** בתפילה זו כי התנור עומד בצד ואין סכנה. (ש"י"א, מ"ב סק"ה).

להקיז דם

ו. הנכנס להקיז דם, או בכל רפואה, אומר יהי רצון מלפניך ה' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה, ועל ידי תפלה זו ישים בטחונו בה' ויבקש ממנו שתהיה לו לרפואה. **ולאחר שהקיז**, יאמר ברוך רופא חולים, **לביי וט"ז בשם ומלכות**, אמנם לא נהגו כן. (ש"י"א, מ"ב סק"ו).

המתעטש

ז. המתעטש וחבירו אומר לו **אסותא** יאמר לו ברוך תהיה, ואחר כך יאמר לישועתך קויתי ה'. [דארז"ל דמתחלה לא היה אדם חולה כלל אלא היה הולך בשוק ומתעטש ומתעד שבא יעקב אבינו וביקש רחמים על הדבר]. (מ"ב סק"ז).

לטב עביד

ח. לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא, לטב עביד. (ש"י"א, מ"ב סק"ח).

סימן רלא

שכל כונותיו יהיו לשם שמים

ס"א, מ"ב סק"ו).

שכיבה לבריאות גופו

ד. וכן בשכיבה, אין צריך לומר שבזמן שיכול לעסוק בתורה ובמצות לא יתגרה בשינה לענג עצמו, אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו, אם עשה להנאת גופו אינו משובח, אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות שלא תטרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה. וכן בתשמיש האמורה בתורה, אם עשה להשלים תאותו או להנאת גופו הרי זה מגונה, ואפילו אם נתכוין כדי שיהיו לו בנים שישמשו אותו וימלאו מקומו אינו משובח, אלא יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת בוראו או שיתכוין לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו. (ש"י"א, מ"ב סק"ז).

שיחה לשם שמים

ה. וכן **בשיחה** אפילו לספר בדברי חכמה צריך שתהיה כונתו לעבודת הבורא או לדבר המביא לעבודתו. וכל שכו אם סיפורו במשא ומתן תהא כונתו לשם מצוה שיתפרנס בלי גזל, ואף אם הוא עשיר, יתכוין כדי להרבות צדקה וגמילות חסדים, או כדי להמציא מלאכה לעניי ישראל שישתכרו להחיות נפשם והוא צדקה מעולה. (ש"י"א, מ"ב סק"ח).

ישקול מעשיו שיביאהו לעבודת השם

ה. כללו של דבר, חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיביא לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו, ואם לאו לא יעשהו. ומי שנוהג כן, עובד את בוראו תמיד. (ש"י"א, מ"ב סק"ט).

שינת צהריים

א. אם אי אפשר לו ללמוד בלא שינת הצהריים, יישן. וכשניעור משנתו **אין צריך לברך אלקי נשמה**, כי נתקן על מנהגו של עולם שהקב"ה מחזיר נשמות בני אדם בבוקר. וי"א שיקרא קודם שיישן ויהי נועם (תהילים צ, יז), משום סכנת מזיקין, ולא נהגו כן. ובלבד **שלא יאריך בה**, שאסור לישן ביום יותר משינת הסוס שהוא שתין נשמי, ואף בזה המעט לא תהא כוונתו להנאת גופו, אלא להחזיק גופו לעבודת השי"ת. (ש"י"א, מ"ב סק"ב-ג).

ינהה בכונה לעבודת השם

ב. וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב בכל דרכיך דעהו (משלי ג, ו), ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו **דברים של רשות**, כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו. שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו, לעבוד את בוראו. **ואנשי מעשה היו אומרים** קודם אכילה הנני רוצה לאכול כדי שאהיה בריא וחזק לעבודת השם. (ש"י"א, מ"ב סק"ה).

לישב עם ישרים וצדיקים לשם שמים

ג. וכן אפילו לישב בסוד ישרים, ולעמוד במקום צדיקים, ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו והשלים חפצו ותאותו אינו משובח, אלא אם כן עשה לשם שמים. ומכל מקום טוב שלא לשמה כי מזה יבא ללשמה. (ש"י"א, מ"ב סק"ו).

סימן רלב

דברים האסורים לעשות בשעת מנחה

העורות ויצטער ויטרד בצערו ולא יוכל להתפלל. והוא הדין בכל **מלאכה או חשבון או קניית ומכירת** סחורה בירידים. **בדין** אף אם כבר שמעו טענותיהם שמא יראו טעם ויסתרו הדין וימשך הענין. **ובסעודה** שמא ימשך. (שו"ע ס"ב, מ"ב ס"ק ה).

התחיל באיסור

ד. **אם התחיל באיסור** היינו אף אחר זמן מנחה גדולה קודם חצי שעה למנחה קטנה אינו מפסיק כל שיש שהות ביום להתפלל אחר כך. ואם אין שהות להתפלל אחר כך צריך להפסיק מיד. ואם התחיל **בחצי שעה סמוך למנחה קטנה** כשיגיע זמן מנחה קטנה מפסיק אף שיש שהות הרבה עד הערב. (שו"ע ס"ב, מ"ב ס"ק ז).

מהו התחלה

ה. מאימתי נחשב שהתחיל, **בתספורת** משיניח סודר של ספרים על ברכיו. **במרחץ** משיפשוט בגד העליון. **בבורסקי** משיקשור בגד בין כתפיו כדרך הבורסקים, **בדין** אם היו עסוקים בו משיתחילו בעלי דין לטעון, ואם אין עסוקים משיתעטפו הדיינים, ולנו משישבו על דעת לדון. **ובאכילה** משיטול ידיו, ואם רגיל להתיר איזורו משהתיר איזורו. (שו"ע ס"ב, מ"ב ס"ק כ).

חזרת הש"ץ מקוצר

א. אם השעה דחוקה ואין שהות ביום שיתפללו מתחילה הציבור בלחש ואחר כך חזרת הש"ץ כראוי, למחבר **יתפללו בלחש** ולא יסמכו לצאת בתפילת הש"ץ, והש"ץ יקצר בתפילתו **ויאמר רק שלש ראשונות** עם קדושה. ולרמ"א יתפלל הש"ץ **מיד בקול רם** והציבור יאמרו עמו מילה במילה בלחש עד לאחר הקל הקדוש. וטוב שיהא אחד שיענה אמן על ברכת הש"ץ. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"א-ד).

דברים האסורים סמוך למנחה למחבר

ב. סמוך למנחה אסור לישב **להסתפר**, **וליכנס למרחץ**, **ולבורסקי**, **ולדין**, **ולאכול**. למחבר אף סעודה קטנה שהוא סעודת כל אדם סמוך **למנחה גדולה**. ולרמ"א יבואר להלן. (שו"ע ס"ב, מ"ב ס"ק יא-יג).

טעם האיסור

ג. אף שסמוך **למנחה גדולה** עדיין יש שהות הרבה עד סוף זמן המנחה, חששו **בלהסתפר** שמא ישבר הזוג ויחזר אחר אחרת ויעבור זמן המנחה, ואפשר אם יש לו שנים או שלשה זוגים מוכנים מותר. **במרחץ** שמא יתעלף מחמת חום המרחץ. **בבורסקי** שמא יראה שנתקלקלו